

Psykologforeningen ingen spydspiss i klimakampen

Øystein Helmikstøl

journalist i Psykologtidsskriftet

Saker om klima og miljø har vært fraværende i Norsk psykologforenings øverste politiske organ de siste ti årene.

– Om noen år vil man nok se rart på organisasjoner som ikke har et bevisst forhold til et klimaregnskap og andre klima- og miljøsaker. Jeg vil støtte forslag som ivaretar et større miljøansvar.

Det sier generalsekretær Ole Tunold i Norsk psykologforening. Foreningen har nær 10 000 medlemmer.

Ingenting

Tunold er foreningens øverste administrative sjef og ansatt for å lede sekretariatet, som skal iverksette politikken som utformes av foreningens politiske organer.

Sentralstyret er foreningens øverste politiske organ mellom hvert landsmøte og ledes av presidenten, som velges for tre år om gangen. Ifølge en gjennomgang Tunold har gjort, har ikke en eneste klima- eller miljøsak stått på saklisten til sentralstyret i Psykologforeningen de siste ti årene.

– Jeg har søkt på «miljø», på «klima» og «forurensning». Jeg fant ingenting, sier Tunold.

STÅR OPP FOR KLIMAET Rundt 3000 skoleelever møtte opp på klimastreik i Trondheim i mars. Det har vært lignende skolestreiker landet rundt de siste månedene. Foto: Kim Nygård/Adresseavisen

Generalsekretæren opplyser at foreningen ikke har et eget klimaregnskap, det er heller ingen planer om å få det. Et klimaregnskap er en oversikt over hvordan en bedrift eller organisasjon påvirker klimaet.

- *Er det spesielle grunner til at organisasjonen ikke har et klimaregnskap?*
- Det er nok heller mange gode grunner til at vi bør ha det.

Miljøsertifisering

Psykologforeningen har heller ingen konkrete planer om miljøsertifisering, ifølge generalsekretæren. Det finnes flere miljøsertifiseringer. Den mest brukte i Norge er Miljøfyrtårn, stiftet i 2003 av sentrale organisasjoner i næringsliv og offentlig forvaltning.

– *Ved kurs og konferanser, hvilken praksis er det om mat, engangsartikler og hoteller dere bruker? Stiller foreningen krav til hotellene om miljøsertifisering?*

– Her er jeg usikker. Vi bruker Hotellmegleren, som er en formidler, til alle spesialistkursene. Men om vi har stilt konkrete krav til dem om at hoteller skal være miljøsertifisert, vet jeg ikke.

Hotellmegleren byttet navn til Meetings i 2013. Deres forhold til Norsk psykologforening går tilbake til 2000:

– Norsk psykologforening må selv svare på om de har stilt krav om miljøsertifisering når Meetings formidler hotell til kurs, sier kundeansvarlig Anne-Mari Hernes i Meetings til Psykologtidsskriftet.

Hun forteller at Meetings selv ikke har noen offisiell politikk om miljøsertifisering.

- Vi handler på vegne av andre. Våre oppdragsgivere har ulike krav og kriterier.
- *Har dere kunder som stiller krav om miljøsertifisering?*
- Ja, det er noen oppdragsgivere som ønsker dette. Noen har også helt spesifikke krav innenfor miljøsertifisering, ettersom det er flere ulike sertifiseringer, sier Hernes.

Sverige

Sveriges Psykologförbund, med om lag 12 000 medlemmer, har ifølge leder Anders Wahlberg en egen policy på representasjon. Den er slik:

«Vid möten och konferenser ska det vara lätt att få olika matpreferenser tillgodosedda. Vid större sammankomster erbjuds i möjligaste mån vegetarisk mat som standard med möjlighet att välja fisk eller kött.»

– Først og fremst er dette et miljøspørsmål, forteller Wahlberg.

I 2018 arrangerte Norsk psykologforening om lag 190 kurs med cirka 4800 kursdeltakere, ifølge tall fra foreningen. De fleste kursene holdes i Oslo, mens noen kurs holdes i Bergen. Kursene går vanligvis over 2–3 dager.

Psykologforeningen har ingen konkrete planer for å få ned antall flyreiser, forteller generalsekretær Tunold.

– Nei. Det er mer en alminnelig oppfatning om at der vi kan spare, der sparer vi. Men vi har ikke noen strategi på det. Vi har en praksis om å begrense reisevirksomheten, i alle fall de lengre reisene, til det som er nødvendig. Dersom man har en konkret oppgave, i form av at man skal holde et innlegg eller delta på et møte, må man kunne reise.

KLIMAENGASJERT Anders Wahlberg i Sveriges Psykologförbund. Foto: Psykologförbundet.se

Psykologförbundet i Sverige har ifølge lederen ikke noen uttalelse om fly, men langreisene i foreningen er blitt undersøkt tidligere i år, med vekt på om de reiste første klasse, hvilke hoteller de bodde på, og representasjon. Det har vært diskutert om de absolutt måtte fly til Japan, Canada og USA – ut fra miljøhensyn.

Nettverk og interesseforeninger

Wahlberg forteller at de svenske psykologene er i startfasen for å profilere seg på klimaområdet. Det er blitt opprettet et eget nettverk, «Psykologer för hållbar utveckling», de har nå cirka 500 medlemmer. I Norsk psykologforening er det for tiden seks faglige interesseforeninger, men ingen for klima- og miljøspørsmål. Interesseforeningene i Psykologforeningen oppstår ut fra et engasjement og initiativ blant medlemmene, forklarer generalsekretær Tunold.

– Det er ingen av disse som er formet etter initiativ fra foreningen. Det er litt av poenget.

Sammen med nettverket av klima- og miljøengasjerte psykologer kommer det svenske psykologforbundet til å holde et seminar på politikeruken i Almedalen, som startet 30. juni. Der skal de vise hva psykologer og psykologien kan bidra med i klimaspørsmålet med vekt på samfunns- og organisasjonsnivå, i tillegg til kriseberedskap. I høst vil forbundet også gi ut materiell om dette, i samarbeid med dette nettverket.

Norsk psykologforening har ikke planlagt noe arrangement om klima og miljø på Arendalsuka (Norges svar på svenskenes Almedalsveckan) i august.

– Nei. Vi arrangerer en debatt med tittel: «Hvordan lykkes med psykisk helsehjelp i kommunen?» Dette er koblet til at loven om psykologer i kommunene trer i kraft neste år. Så er vi medarrangør av «Somatisk sykdom og psykisk helse. Hele mennesket hele livet. Hvem kan støtte og hvordan?» Vår interesse er å få ut informasjon om klinisk helsepsykologi på somatiske avdelinger. Vi hadde et godt arrangement om det i fjor. Vi har ikke mange egne arrangementer under Arendalsuka, sier generalsekretær Ole Tunold.

– Finnes det konkrete klima- og miljøtiltak som foreningen arbeider med?

– Vi har redusert bruken av plast; mindre plastemballasje og helt kutt av plastkopper.

Psykologtidsskriftet kom uten plastomslag for første gang i august i fjor. Vi har også fått til bedre kildehåndtering, vi sirkulerer papir, og så videre. Vi er ikke bevisstløse på dette området.

På spørsmål fra Psykologtidsskriftet om svarene tegner et bilde av en forening som ikke er noen spydspiss i klima- og miljøspørsmål, sier Tunold dette:

– Det er ikke opp til meg å vurdere. Og det hadde vært verre om vi ikke hadde vært en spydspiss på de områdene landsmøtet har bestemt at vi skal være det. Og som kjent er det hittil ikke på klima- og miljøspørsmål.

Prinsippprogrammet

Psykologiprofessor Ole Jacob Madsen er en av bidragsyterne i en bok som kom ut i fjor høst: *Kollaps. På randen av fremtiden*.

– Tiden er overmoden. Klima og miljø må inn i psykologien, inn på pensum, sa Madsen til Apollon i vår.

Han synes det er interessant hva det svenske psykologforbundet sier om klima og miljø.

– Det høres jo bra ut å være klimabevisst, men et spørsmål som melder seg, er: Hva har egentlig psykologien og Psykologforeningen å bidra med utover å opptre miljøpolitisk korrekt og sørge for at tidsskriftet deres ikke kommer innpakket plast, at det blir mer færre flyreiser og mer vegetarmat på arrangementer i regi av foreningen?

MENER TIDEN ER OVERMODEN Klima og miljø må inn i psykologien, mener psykologiprofessor Ole Jacob Madsen. Foto: Fartein Rudjord

Spørsmålet går til president de siste 12 årene: Tor Levin Hofgaard i Norsk psykologforening.

– Jeg mener at psykologien har noe å bidra med. Psykologien som fagfelt vet mye om menneskelig adferd, den kan gi mange svar på hvorfor mennesker gjør som de gjør. Og gi kunnskap om hvorfor mennesker ikke gjør slik som de hører at de bør, svarer Hofgaard og viser til Per Espen Stoknes, som er opptatt av klimapsykologi og har skrevet bøker om temaet.

Når det gjelder Psykologforeningen, viser foreningens øverste politiske leder til at foreningen er styrt av prinsippprogrammet.

– I det siste har klima dukket opp på radaren ganske ofte. Så har jeg tenkt: Er det mulig -- innenfor prinsippprogrammet vårt – å utforme noen miljøpolitikk? Jeg synes det er litt vanskelig å finne en åpning for det.

– Det kan godt hende at vi burde ha gjort noe før

Hofgaard viser til at klimapsykologi er foreslått av lokalavdelingen i Akershus som hovedsatsingsområde.

– Hvis det ikke blir hovedsatsingsområde, er det fullt mulig å se for seg at prinsippprogrammet kan inneholde et punkt om klima eller miljø, eller at det vedtas en resolusjon, sier Hofgaard. Han påpeker at Psykologforeningen er en del av hovedsammenslutningen Akademikerne, som har en egen klimapolitikk Psykologforeningen er forpliktet på.

Styret i Akademikerne vedtok høsten 2015 et policydokument om klima og miljø, der det blant annet slås fast at klimaendringer er den største trusselen mot helse i verden. «Tiltak er avgjørende for et bærekraftig samfunn, fordi klima påvirker økonomi, velferd og biologisk mangfold på hele kloden», heter det i dokumentet.

Han viser også til at Legeforeningens landsstyremøte vedtok en resolusjon om klima, miljø og folkehelse i juni.

- Vi kan jo la oss inspirere av den.

Kronikken i 2013

«Psykologer er etisk forpliktet til å engasjere seg i folks liv og livskvalitet. Deres kunnskap er essensiell i kampen mot klimaendringene. Hva vil Psykologforeningen gjøre med det?» spurte Gunhild Stordalen og Marianne Bjørnstad i en kronikk i Psykologtidsskriftet så langt tilbake som i 2013.

- Vi har nok ikke svart skikkelig på det spørsmålet, sier president Hofgaard i dag.

Den amerikanske psykologforeningen skrev en rapport i 2009 om klima og miljø og om hvilken forpliktelse psykologer hadde til å engasjere seg i disse spørsmålene.

– Det finnes helt klart et felt innenfor miljøpsykologi som kan brukes til å adressere de problemstillingene, men det er veldig lite kjent i Norge. I den europeiske psykologføderasjonen er ikke miljøpsykologi noe som står veldig høyt på agendaen. Det kan godt hende at det burde det, sier Hofgaard.

– Går dette inn i masterdiskusjonen? Finnes det personer med kompetanse på klima- og miljøpsykologi som ikke er psykologer?

– Det kan godt hende det finnes en master i miljøpsykologi, det vet jeg faktisk ikke. Men profesjonsstudiet er et veldig bredt studium som gjør det mulig å jobbe med mange felt, så jeg ser ikke noen grunn til at psykologer ikke skal jobbe med klima og miljø.

Høgskolen i Innlandet på Lillehammer har Nordens eneste masterstudium i miljøpsykologi, ifølge Inn.no. Målgruppen er personer med psykologibakgrunn som jobber eller vil jobbe med miljøspørsmål, helsefremmende tiltak, produktivitet og livskvalitet innenfor næringsliv og offentlig virksomhet.

– Det har ikke vært noen klima- og miljø saker i sentralstyret de siste ti årene, Hofgaard. Burde det vært det?

- Det kan godt hende.

– Tar du selvkritikk på at du og foreningen ikke har tatt utfordringen fra Gunhild Stordalen og Marianne Bjørnstad tidligere?

– Det kan godt hende at vi burde ha gjort noe før. Men igjen er det prinsippprogrammet som styrer hva jeg gjør som president de tre årene valgperioden er. Det har heller ikke vært initiativ fra medlemmene om å få klima og miljø inn i prinsippprogrammet. Det kan godt hende at det blir noe nå. Da legger det føringer på arbeidet vårt. Prinsippprogrammet er utformet av lokalavdelingene, grasrota, og det har ikke kommet inn der. Vi kan ikke gjøre akkurat som vi vil her på huset. Vi må følge prinsippprogrammet og se til det når vi skal utforme foreningens politikk.

- Vi har lett etter en kronikk eller utspill om klima de årene du har vært president.
- Jeg tror ikke at jeg har skrevet noe om klima eller miljø, nei.
- Hva tenker du om det i dag?

– Vi prioriterer det vi har mandat til å prioritere. Vi prioriterer det landsmøtet vedtar. Det sentralstyret vedtar at vi skal prioritere. Det prinsippprogrammet gir oss mandat til å gjøre. Enn så lenge har vi ikke hatt et klart mandat til å gjøre noe.

I 2009 skrev imidlertid presidenten et innlegg i Psykologtidsskriftet om at miljøpsykologi var på agendaen i Oslo da Den europeiske psykologføderasjonen (EFPA) møttes til generalforsamling. De nordiske psykologforeningene hadde da fremmet forslag om et kartleggingsarbeid i hele Europa for å finne ut status for miljøfeltet. «Vi ønsker også forslag til hvordan psykologer kan bidra til en mer vitenskapelig tilnærming til økt endringsvilje for miljøvennlige tiltak hos befolkningen», skrev Hofgaard den gang.

«Tre år etter er temaet borte fra agendaen», skrev sjefredaktør Bjørnar Olsen i Psykologtidsskriftet i oktober 2012 og fortsatte: «Psykologer, foreningen og Tidsskriftet er forbausende lite engasjert i de globale miljøspørsmålene.»

Klimastreik

Klimaspørsmålet er ifølge ordfører Anders Wahlberg viktig for medlemmene i Sveriges Psykologförbund.

– En ganske stor gruppe psykologer, uavhengig av forbundet, er aktivt med og streiker sammen med vår nye verdenskjendis Greta.

Under Psykologforeningens lederkonferanse i juni meldte foreningen at den støtter LOs og YS' sykehusstreik.

– *Støtter du Greta Thunberg og skoleelevers klimastreiker, Hofgaard?*

– Streik er et regulert «våpen» i arbeidslivet, og vi kan ikke benytte streik utenom de periodene det er regulert at vi kan streike. Derfor kan jeg ikke støtte at for eksempel psykologer «streiker» for klima.